

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA IŠVADA,
pateikta 2023 m. balandžio 27 d.¹

Byla C-807/21

Deutsche Wohnen SE
prieš
Staatsanwaltschaft Berlin

(*Kammergericht Berlin* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Asmens duomenų apsauga – Reglamentas (ES) 2016/679 – Pažeidimai – Įmonei priskiriamas jos darbuotojų padarytas pažeidimas – Galima atsakomybė be kaltės – Konkurencijos teisėje išplėtotų sąvokų perkėlimas į administracinę teisę“

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui suteikia galimybę priimti sprendimą dėl sąlygų, kuriomis juridiniam asmeniui gali būti skiriama administracinė bauda už Reglamento (ES) 2016/679² pažeidimus.
2. Konkrečiai kalbant, turi būti nustatyta:
  - ar juridiniam asmeniui gali būti skirta sankcija, prieš tai nekonstatavus fizinio asmens atsakomybės,
  - ar pažeidimas, už kurį skiriama sankcija, bet kuriuo atveju turi būti padarytas tyčia arba dėl aplaidumo, ar pakanka vien objektyvaus pareigos pažeidimo.

¹ Originalo kalba: ispanų.

² 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016, p. 1). Toliau – BDAR.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė. BDAR

3. 74 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„[T]urėtų būti nustatyta duomenų valdytojo atsakomybė už bet kokį duomenų valdytojo arba jo vardu vykdomą asmens duomenų tvarkymą. Duomenų valdytojas visų pirma turėtų būti įpareigotas įgyvendinti tinkamas ir veiksmingas priemones ir galėti įrodyti, kad duomenų tvarkymo veikla atitinka šį reglamentą, įskaitant priemonių veiksmingumą. Tomis priemonėmis turėtų būti atsižvelgta į duomenų tvarkymo pobūdį, aprėptį, kontekstą ir tikslus, taip pat į pavojų fizinių asmenų teisėms ir laisvėms[.]“

4. 150 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„[S]iekiant sugriežtinti ir suvienodinti administracines sankcijas už šio reglamento pažeidimus, kiekvienai priežiūros institucijai turėtų būti suteikti įgaliojimai skirti administracines baudas. Šiame reglamente turėtų būti nurodyti pažeidimai ir nustatyti didžiausi susijusių administracinių baudų dydžiai ir tų baudų nustatymo kriterijai; baudas kiekvienu konkrečiu atveju turėtų nustatyti kompetentinga priežiūros institucija, atsižvelgdama į visas reikšmingas konkrečios situacijos aplinkybes ir deramai atsižvelgdama visų pirma į pažeidimo pobūdį, sunkumą, trukmę ir pasekmes, taip pat į priemones, kurių imtasi siekiant, kad būtų laikomasi šiame reglamente nustatytų prievolių, ir siekiant užkirsti kelią pažeidimo pasekmėms arba jas sumažinti. Jei administracinės baudos skiriamos įmonei, tais tikslais įmonė turėtų būti suprantama kaip įmonė, apibrėžta SESV 101 ir 102 straipsniuose. <...> Siekiant skatinti nuoseklų administracinių baudų taikymą taip pat gali būti naudojamas nuoseklumo užtikrinimo mechanizmas. <...>“

5. 4 straipsnyje „Apibrėžtys“ nustatyta:

„Šiame reglamente:

<...>

7) duomenų valdytojas – fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar kita įstaiga, kuris vienas ar drauge su kitais nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones; kai tokio duomenų tvarkymo tikslai ir priemonės nustatyti Sąjungos arba valstybės narės teisės, duomenų valdytojas arba konkretūs jo skyrimo kriterijai gali būti nustatyti Sąjungos arba valstybės narės teise;

8) duomenų tvarkytojas – fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar kita įstaiga, kuri duomenų valdytojo vardu tvarko asmens duomenis;

<...>

18) įmonė – bet kokios teisinės formos ekonomine veikla užsiimantis fizinis arba juridinis asmuo, įskaitant reguliaria ekonomine veikla užsiimančias ūkines bendrijas arba susivienijimus;

<...>“

6. 58 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Kiekviena priežiūros institucija turi visus šiuos įgaliojimus imtis taisomųjų veiksmų:

- a) įspėti duomenų valdytoją arba duomenų tvarkytoją, kad numatomomis duomenų tvarkymo operacijomis gali būti pažeistos šio reglamento nuostatos;
- b) pareikšti papeikimus duomenų valdytojui arba duomenų tvarkytojui, kai duomenų tvarkymo operacijomis buvo pažeistos šio reglamento nuostatos;
- c) nurodyti duomenų valdytojui arba duomenų tvarkytojui patenkinti duomenų subjekto prašymus pasinaudoti savo teisėmis pagal šį reglamentą;
- d) nurodyti duomenų valdytojui arba duomenų tvarkytojui suderinti duomenų tvarkymo operacijas su šio reglamento nuostatomis, tam tikrais atvejais – nustatytu būdu ir per nustatytą laikotarpį;

<...>

- i) skirti administracinę baudą pagal 83 straipsnį, kartu taikydama šioje dalyje nurodytas priemones arba vietoj jų, atsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes;

<...>“

7. 83 straipsnyje („Bendrosios administracinių baudų skyrimo sąlygos“) nurodyta:

„1. Kiekviena priežiūros institucija užtikrina, kad pagal šį straipsnį skiriamos administracinės baudos už 4, 5 ir 6 dalyse nurodytus šio reglamento pažeidimus kiekvienu konkrečiu atveju būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos.

2. Administracinės baudos, atsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes, skiriamos kartu su 58 straipsnio 2 dalies a–h punktuose ir j punkte nurodytomis priemonėmis arba vietoj jų. Sprendžiant dėl to, ar skirti administracinę baudą, ir sprendžiant dėl administracinės baudos dydžio kiekvienu konkrečiu atveju deramai atsižvelgiama į šiuos dalykus:

- a) pažeidimo pobūdį, sunkumą ir trukmę, atsižvelgiant į atitinkamo duomenų tvarkymo pobūdį, aprėptį ar tikslą, taip pat į nukentėjusių duomenų subjektų skaičių ir jų patirtos žalos dydį;
- b) tai, ar pažeidimas padarytas tyčia, ar dėl aplaidumo;
- c) bet kuriuos veiksmus, kurių duomenų valdytojas arba duomenų tvarkytojas ėmėsi, kad sumažintų duomenų subjektų patirtą žalą;
- d) duomenų valdytojo arba duomenų tvarkytojo atsakomybės dydį, atsižvelgiant į jų pagal 25 ir 32 straipsnius įgyvendintas technines ir organizacines priemones;
- e) bet kuriuos to duomenų valdytojo arba duomenų tvarkytojo svarbius ankstesnius pažeidimus;
- f) bendradarbiavimo su priežiūros institucija siekiant atitaisyti pažeidimą ir sumažinti galimą neigiamą jo poveikį laipsnį;

- g) asmens duomenų, kuriems pažeidimas turi poveikį, kategorijas;
- h) tai, koku būdu priežiūros institucija sužinojo apie pažeidimą, visų pirma tai, ar duomenų valdytojas arba duomenų tvarkytojas pranešė apie pažeidimą (jei taip – koku mastu);
- i) jei atitinkamam duomenų valdytojui arba duomenų tvarkytojui dėl to paties dalyko anksčiau buvo taikytos 58 straipsnio 2 dalyje nurodytos priemonės – ar laikytasi tų priemonių;
- j) ar laikomasi patvirtintų elgesio kodeksų pagal 40 straipsnį arba patvirtintų sertifikavimo mechanizmų pagal 42 straipsnį; ir
- k) kitus sunkinančius ar švelninančius veiksnius, susijusius su konkrečiu atveju aplinkybėmis, pavyzdžiui, finansinę naudą, kuri buvo gauta, arba nuostolius, kurių buvo išvengta, tiesiogiai ar netiesiogiai dėl pažeidimo.

3. Jei duomenų valdytojas arba duomenų tvarkytojas, atlikdamas tą pačią tvarkymo operaciją ar susijusias tvarkymo operacijas, tyčia ar dėl aplaidumo pažeidžia kelias šio reglamento nuostatas, bendra administracinės baudos suma nėra didesnė nei suma, kuri nustatyta už rimčiausią pažeidimą.

4. Pažeidus toliau išvardytas nuostatas, pagal 2 dalį skiriamos administracinės baudos iki 10 000 000 EUR arba, įmonės atveju – iki 2 % jos ankstesnių finansinių metų bendros metinės pasaulinės apyvartos, atsižvelgiant į tai, kuri suma yra didesnė <...>.

5. Pažeidus toliau išvardytas nuostatas, pagal 2 dalį skiriamos administracinės baudos iki 20 000 000 EUR arba, įmonės atveju – iki 4 % jos ankstesnių finansinių metų bendros metinės pasaulinės apyvartos, atsižvelgiant į tai, kuri suma yra didesnė[.]

<...>

6. Jei nesilaikoma 58 straipsnio 2 dalyje nurodyto priežiūros institucijos nurodymo, pagal šio straipsnio 2 dalį skiriamos administracinės baudos iki 20 000 000 EUR arba, įmonės atveju – iki 4 % jos ankstesnių finansinių metų bendros metinės pasaulinės apyvartos, atsižvelgiant į tai, kuri suma yra didesnė.

<...>

8. Priežiūros institucijos naudojimuisi įgaliojimais pagal šį straipsnį taikomos atitinkamos procedūrinės garantijos laikantis Sąjungos teisės aktų ir valstybės narės teisės aktų, įskaitant veiksmingas teismines teisių gynimo priemones ir tinkamą procesą.

<...>“

B. Nacionalinė teisė. Ordnungswidrigkeitengesetz (Administracinių nusižengimų įstatymas)³

8. 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, kai asmuo veikia kaip: a) organas (arba tokio organo narys), turintis teisę atstovauti juridiniam asmeniui; b) partneris, turintis teisę atstovauti teisinį subjektiškumą turinčiai ūkinei bendrijai; arba c) trečiojo asmens atstovas pagal įstatymą, jam taikomas bet kuris įstatymas, pagal kurį sankcija gali būti pateisinama konkrečiomis funkcijomis, santykiiais ar asmeninėmis aplinkybėmis, jeigu tokios aplinkybės susijusios ne su juo, o su atstovaujama asmeniu.

9. Pagal 9 straipsnio 2 dalį pirmesnė nuostata taip pat taikoma tuo atveju, kai įstaigos (įmonės) savininkas visiškai ar iš dalies paveda kitam asmeniui valdyti įstaigą (įmonę) arba savo atsakomybe vykdyti savininko pareigas.

10. 30 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad administracinė bauda juridiniam asmeniui gali būti skiriama, kai fizinis asmuo, kuris atstovauja juridiniam asmeniui, jam vadovauja arba yra atsakingas už jo valdymą, padarė nusikalstamą veiką arba pažeidė juridiniam asmeniui tenkančias pareigas.

11. Pagal 30 straipsnio 4 dalį skirti savarankišką baudą juridiniam asmeniui galima, jeigu dėl šio asmens valdymo organo nario ar jo atstovo nėra pradėtas baudžiamasis arba administracinis procesas, o kai toks procesas pradėtas – jeigu jis buvo nutrauktas.

12. 130 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad tas, kas, būdamas ūkio ar įmonės savininkas, tyčia ar dėl aplaidumo nesiima priežiūros priemonių, būtinų siekiant ūkyje ar įmonėje užkirsti kelią pareigų, kurių savininkas turi laikytis ir už kurių pažeidimą gresia sankcija ar bauda, pažeidimui, padaro administracinį nusižengimą, jeigu tokiam pažeidimui galėjo būti užkirstas kelias arba sutrukdyta tinkamomis priežiūros priemonėmis, įskaitant už kontrolę atsakingų asmenų paskyrimą, kruopščią atranką ir kontrolę.

II. Faktinės aplinkybės, byla ir prejudiciniai klausimai

13. *Deutsche Wohnen SE* (toliau – *Deutsche Wohnen*) – tai biržoje kotiruojama nekilnojamojo turto bendrovė, kurios pagrindinė buveinė yra Berlyne (Vokietija). Ji netiesiogiai valdo apie 163 000 gyvenamosios paskirties objektų ir 3 000 komercinės paskirties objektų.

14. Šių objektų savininkės – *Deutsche Wohnen* grupei priklausančios patronuojamosios bendrovės („turto bendrovės“), kurios vykdo einamąją veiklą, o *Deutsche Wohnen* veikla visų pirma susijusi su grupės valdymu. Turto bendrovės nuomoja gyvenamosios ir komercinės paskirties objektus, kuriuos administruoja kitos grupei priklausančios bendrovės, vadinamosios paslaugų bendrovės.

15. Vykdydamos komercinę veiklą *Deutsche Wohnen* ir grupei priklausančios bendrovės tvarko objektų nuomininkų asmens duomenis. Konkrečiai kalbant, šie duomenys apima asmens tapatybės dokumentus, mokesčių duomenis, socialinio ir sveikatos draudimo duomenis bei informaciją apie ankstesnius nuomos santykius.

³ 1987 m. vasario 19 d. redakcijos (BGBl. I, p. 602) 1968 m. gegužės 24 d. įstatymas (BGBl. I 481; III 454-1), su pakeitimais, padarytais 2020 m. birželio 19 d. įstatymu (BGBl. I, p. 1328). Toliau – OWiG.

16. 2017 m. birželio 23 d. *Berliner Beauftragter für den Datenschutz* (Berlyno duomenų apsaugos institucija, toliau – duomenų apsaugos institucija), atlikusi patikrinimą vietoje, atkreipė *Deutsche Wohnen* dėmesį į tai, kad jos grupei priklausančios bendrovės saugo nuomininkų asmens duomenis elektroninėje archyvavimo sistemoje, kurioje neįmanoma atsekti, ar saugoti duomenis būtina ir ar užtikrinama, kad nebereikalingi duomenys būtų ištrinami.

17. Duomenų apsaugos institucija pareikalavo iš *Deutsche Wohnen* ne vėliau kaip iki 2017 m. pabaigos ištrinti tam tikrus dokumentus iš elektroninės archyvavimo sistemos.

18. *Deutsche Wohnen* atsisakė tai padaryti ir nurodė, kad ištrinti dokumentų negali dėl techninių ir teisinių priežasčių. Šis prieštaravimas buvo aptartas *Deutsche Wohnen* ir duomenų apsaugos institucijos susitikime, per kurį institucija nurodė, kad yra techninių sprendimų, kaip ištrinti duomenis. Derybos tęsėsi ir *Deutsche Wohnen* paskelbė, kad vietoje duomenų apsaugos institucijos sukritikuotos sistemos numato įdiegti naują sistemą.

19. 2020 m. kovo 5 d. duomenų apsaugos institucija atliko patikrinimą grupės centrinėje administracijoje ir iš duomenų fondo atsitiktine tvarka atrinko iš viso 16 mėginių. Tuo pat metu *Deutsche Wohnen* pranešė institucijai, kad kvestionuojama archyvavimo sistema nebenaudojama, o duomenys nedelsiant bus perkelti į naują sistemą.

20. 2020 m. spalio 30 d. duomenų apsaugos institucija skyrė baudą *Deutsche Wohnen*, nes:

- 2018 m. gegužės 25 d.–2019 m. kovo 5 d. ji tyčia nesiėmė priemonių, būtinų reguliariam nebereikalingų ar kitu būdu neteisėtai saugomų nuomininkų duomenų ištrynimui užtikrinti,
- vis dar saugojo ne mažiau kaip penkiolikos konkrečiai įvardytų nuomininkų asmens duomenis, nors žinojo, kad šie duomenys buvo arba tapo nereikalingi.

21. Dėl BDAR 25 straipsnio 1 dalies ir 5 straipsnio 1 dalies a, c ir e punktų tyčinio pažeidimo buvo skirta 14 385 000 EUR dydžio bauda, o dėl penkiolikos BDAR 6 straipsnio 1 dalies pažeidimų – baudos, kurių dydis siekė 3 000–17 000 EUR.

22. *Deutsche Wohnen* apskundė baudas *Landgericht Berlin* (Berlyno apygardos teismas, Vokietija), šis skundą patenkino.

23. *Staatsanwaltschaft Berlin* (Berlyno prokuratūra, Vokietija) pirmosios instancijos teismo sprendimą apskundė *Kammergericht Berlin* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija); šis teismas pateikė Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar [BDAR] 83 straipsnio 4–6 dalys turi būti aiškinamos kaip inkorporuojančios į nacionalinę teisę SESV 101 ir 102 straipsniams priskiriamą funkcinę įmonės sąvoką ir funkcijų vykdytojo principą (*Funktionsträgerprinzip*), o tai lemia, kad išplečiant teisės subjekto principą (*Rechtsträgerprinzip*), kuriuo grindžiamas [OWiG] 30 straipsnis, administracinės baudos skyrimo procedūra gali būti vykdoma tiesiogiai prieš pačią įmonę, o norint skirti baudą nebūtina konstatuoti, kad administracinį nusižengimą padarė konkretus fizinis asmuo ir jo atveju yra visi būtini nusižengimo požymiai?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar BDAR 83 straipsnio 4–6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad turi būti nustatyta įmonės kaltė dėl darbuotojo padaryto pažeidimo (žr. [Reglamento (EB) Nr. 1/2003⁴ <...> 23 straipsnį], ar, norint įmonei skirti baudą, iš principo pakanka jai priskirtino objektyvaus pareigų pažeidimo (*strict liability*)?“

III. Procesas Teisingumo Teisme

24. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teisme buvo gautas 2021 m. gruodžio 23 d.

25. Rašytines pastabas pateikė *Deutsche Wohnen*, Vokietijos, Estijos ir Norvegijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija.

26. 2022 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismas, taikydamas Procedūros reglamento 101 straipsnio 1 dalį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paprašė patikslinti:

- koks gali būti *OWiG* 130 straipsnio poveikis pirmajam iš pateiktų klausimų,
- dėl kokių priežasčių jis mano, kad būtina atsakyti į antrąjį prejudicinį klausimą, atsižvelgiant į tai, kad pagal nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudos buvo skirtos už tyčinį kelių BDAR nuostatų pažeidimą.

27. Atitinkami paaiškinimai Teisingumo Teisme buvo gauti 2023 m. sausio 11 d.

28. 2023 m. sausio 17 d. teismo posėdyje, be rašytines pastabas pateikusių šalių, taip pat dalyvavo Nyderlandų vyriausybės, Europos Parlamento ir Europos Sąjungos Tarybos atstovai.

IV. Analizė

A. Pirmasis prejudicinis klausimas

1. Pirminės pastabos

29. Pirmasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas iš esmės yra toks: ar norint juridiniam asmeniui skirti baudą už BDAR pažeidimą pagal Sąjungos teisę reikia prieš tai konstatuoti, kad šį pažeidimą padarė fizinis asmuo.

30. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo klausime vis dėlto nurodo kelis sudėtingus aspektus:

- jis mini BDAR 83 straipsnio 4–6 dalyse įtvirtintą nuostatą, kurios išaiškinimas galėtų padėti atsakyti į jo klausimą,
- nurodo vadinamąją „SESV 101 ir 102 straipsniams priskiriamą funkcinę įmonės sąvoką ir funkcijų vykdytojo principą“.

⁴ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

31. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad pagal nacionalinę teisę baudą įmonei galima skirti tik tuo atveju, kai jai gali būti priskiriami tam tikri pažeidimai, padaryti (tik) jos atstovais paskirtų vadovaujančias pareigas einančių asmenų⁵.

32. *Deutsche Wohnen* ir Vokietijos vyriausybė nesutinka su šiuo teiginiu. Jos mano, kad *OWiG* 30 straipsnis turi būti aiškinamas siejant jį su *OWiG* 9 ir 130 straipsniais, kurie kartu su tuo straipsniu sudaro nuoseklią sankcijų sistemą. Pagal šią sistemą įmonei galima taikyti administracines sankcijas ir nebūtina pradėti procedūros prieš jos vardu veikusį fizinį asmenį⁶.

33. Teisingumo Teismo paprašytas pakomentuoti galimą *OWiG* 130 straipsnio poveikį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atsakė, kad šis straipsnis pirmajam prejudiciniam klausimui nėra svarbus. Grįsdamas savo poziciją jis pažymėjo, kad:

- nors pagal šį straipsnį, siejamą su *OWiG* 9 ir 30 straipsniais, įmonei gali būti skiriamos baudos, taikant pirmąją iš šių nuostatų suteikiama teisinių gėrių apsauga yra labai ribota, palyginti su SESV 101 ir 102 straipsniuose nustatyta atsakomybės sistema,
- *OWiG* 130 straipsnis skirtas įmonių savininkams, pažeidusiems priežiūros pareigą. Įrodant, kad pareigų pažeidimas priskirtinas įmonės savininkui, neapsiribojama konstatavimu, kad toje pačioje įmonėje pažeisti teisiniai interesai. Norint įrodyti priskirtinumą reikia ištirti ir paaiškinti vidaus struktūras bei procedūras (bendrasias ir specialiąsias), kurios ne tik šiuo atveju, bet ir bet kuriuo su grupėmis susijusiu atveju yra labai sudėtingos, taigi įrodyti dažnai yra neįmanoma. Šiuo klausimu nesutariama, ar grupės iš tikrųjų gali būti laikomos įmonėmis arba įmonių savininkėmis, kaip tai suprantama pagal *OWiG* 130 straipsnį.

34. Iš šių paaiškinimų matyti, kad pirmasis iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo prejudicinių klausimų grindžiamas nacionalinės teisės aiškinimu, o šioje teisėje, priešingai, nei mano Vokietijos vyriausybė, pripažįstama juridinių asmenų atsakomybės sistema, kuri dėl savo ypatumų gali būti nesuderinama su Sąjungos teise.

35. Teisingumo Teismas turi laikytis nacionalinio teisinio pagrindo, apibrėžto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo⁷, kuris turi teisę aiškinti nacionalinę teisę. Dėl nacionalinio teismo pateiktų klausimų, susijusių su Sąjungos teisės aiškinimu, turi būti nuspręsta atsizvelgiant į faktines ir teises aplinkybes, už kurių nustatymą atsakingas šis teismas, o Teisingumo Teismas neturi tikrinti jų tikslumo⁸.

36. Taigi pirmąjį prejudicinį klausimą nagrinėsiu remdamasis šiomis prielaidomis.

⁵ Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą II pagrindo 1 punktą. Žr. šios išvados 41 ir paskesnius punktus.

⁶ *Deutsche Wohnen* pastabų 45 punktą ir Vokietijos vyriausybės pastabų 24 ir 25 punktai.

⁷ Vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam procesui, grindžiamam aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo kompetencijos atskyrimu, bet koks pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių vertinimas ir nacionalinės teisės aiškinimas ir taikymas priklauso tik nacionalinio teismo kompetencijai. 2017 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Farkas* (C-564/15, EU:C:2017:302) 37 punktą.

⁸ Atsisakyti pateikti atsakymą į prejudicinį klausimą Teisingumo Teismas gali tik jei akivaizdu, jog prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesujęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, būtini tam, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (pavyzdžiui, 2017 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Puškár* (C-73/16, EU:C:2017:725) 50 punktą). Nagrinėjamoje byloje nėra nė vienos iš šių aplinkybių.

2. BDAR numatyti juridiniai asmenys, kuriems skiriama sankcija

37. Pagal Sąjungos teisę niekas netrukdo *Deutsche Wohnen* laikyti pažeidimo vykdytoja ir subjektu, kuriam skirta bauda. *Apskritai* tokia galimybė numatyta BDAR ir ja *konkrečiai* buvo pasinaudota nagrinėjamu atveju:

- kaip paaiškinsiu toliau, apskritai galimybė juridiniam asmeniui tiesiogiai taikyti sankcijas už duomenų apsaugos pažeidimus ne tik numatyta keliose BDAR nuostatose, bet iš tiesų yra vienas iš pagrindinių mechanizmų, skirtų šio reglamento veiksmingumui užtikrinti,
- konkrečiai iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nagrinėjama bauda *Deutsche Wohnen* buvo skirta dėl kelių šiai bendrovei, kaip duomenų valdytojai⁹, priskirtų BDAR pažeidimų. *Deutsche Wohnen* buvo pateiktas duomenų apsaugos institucijos reikalavimas, į kurį ji atsakė taip, kaip nurodyta pirma, o vėliau bendrovė tęsė veiksmus, dėl kurių ją kaltino duomenų apsaugos institucija. Taigi nebuvo problemų nustatyti, kam skirta bauda¹⁰.

38. Dėl *abstraktaus požiūrio* pažymėtina, kad siekiant pagrįsti teiginį, jog juridiniam asmeniui gali būti tiesiogiai skirta bauda už BDAR pažeidimą, nereikia labai daug argumentų. Taip teigti galima remiantis BDAR 4, 58 ir 83 straipsnių aiškinimu, dėl kurio nekyla sunkumų:

- 4 straipsnyje apibrėžtos duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo sąvokos, aiškiai nurodant, kad duomenų valdytojai arba duomenų tvarkytojai gali būti juridiniai asmenys¹¹,
- 58 straipsnio 2 dalyje priežiūros institucijoms suteikiami tam tikri „įgaliojimai imtis taisomųjų veiksmų“ dėl duomenų valdytojų arba duomenų tvarkytojų (t. y. taip pat ir juridinių asmenų). Šie įgaliojimai apima „administracinės baudos“ skyrimą (i punktą),
- BDAR 83 straipsnyje išvardijant administracinių baudų dydžio nustatymo kriterijus nurodyti veiksniai, kurie nesunkiai gali būti siejami su juridinių asmenų veiksmais.

39. Iš visų šių nuostatų neabejotinai matyti, kad pagal BDAR administracinės baudos, taikomos už šio reglamento pažeidimus, gali būti tiesiogiai skiriamos juridiniam asmeniui¹². Kompetentingos nacionalinės institucijos šiuo klausimu laikėsi tokios pačios neabejotinos logikos ir nedvejodamos skyrė baudas (kartais dideles) BDAR pažeidusiems juridiniams asmenims¹³.

⁹ Nors *Deutsche Wohnen* per viešą teismo posėdį nenorėjo pripažinti šio statuso, jos profilis neabejotinai atitinka BDAR 4 straipsnyje pateiktą „duomenų valdytojo“ apibrėžtį. Taip yra neatsižvelgiant į *atsakomybę*, kuri iš tikrųjų šiai bendrovei tenka už pažeidimus, priskiriamus jai kaip duomenų „valdytojai“.

¹⁰ Kitas dalykas, kad siekiant nustatyti atitinkamos baudos dydį prireikus turi būti atsižvelgiama į tai, kad *Deutsche Wohnen* ir jos patronuojamosios įmonės gali susijungti į didesnę ekonominę vienetą. Vis dėlto atrodo, kad šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą neminimos įprastos problemos, susijusios su atsakomybės paskirstymu patronuojančiosioms ir patronuojamosioms bendrovėms ar bendrovių grupėms.

¹¹ Kiek tai aktualu nagrinėjamu atveju, BDAR 4 straipsnio 7 punkte „duomenų valdytojas“ apibrėžtas kaip „<...> juridinis asmuo <...>, kuris vienas ar drauge su kitais nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones“, o 8 punkte „duomenų tvarkytojas“ apibūdintas kaip „<...> juridinis asmuo <...>, kuri[s] duomenų valdytojo vardu tvarko asmens duomenis“.

¹² Be abejo, juridiniam asmeniui taip pat taikoma teisė į veiksmingą teisminę gynybą prieš priežiūros institucijos dėl jo priimtą teisiškai privalomą sprendimą (BDAR 78 straipsnio 1 dalis), taigi, ir prieš bet kokią administracinę baudą, kuri jam gali būti skirta.

¹³ Pavyzdžiui, 2022 m. gruodžio 31 d. Airijos duomenų apsaugos institucija skyrė 210 mln. EUR baudą *Facebook* ir 180 mln. EUR baudą *Instagram*.

40. Dėl *konkretaus požiūrio* pažymėtina, kad, kartoju, duomenų apsaugos institucija kreipėsi į *Deutsche Wohnen* kaip į duomenų valdytoją ir pareikalavo ištrinti iš savo archyvų tam tikrus nuomininkų asmens duomenis, o įmonė šio reikalavimo kurį laiką nevykdė (tol, kol nebuvo pakeistos jos duomenų saugojimo sistemos).

3. Būtinybė, kad pažeidimas visų pirma būtų priskirtas fiziniam asmeniui

41. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad pagal nacionalinę teisę, norint tiesiogiai skirti baudą įmonei už BDAR pažeidimą, pirmiausia turi būti nustatyta fizinio asmens atsakomybė. Tai matyti iš *OWiG* 30 straipsnio: baudą įmonei galima skirti tik tuo atveju, kai jai gali būti priskirti tam tikri pažeidimai, kuriuos padarė jos atstovais paskirti vadovaujantys pareigas einantys asmenys; tam atstovo padarytas atitinkamos teisės normos pažeidimas turi atitikti įstatyme nustatytus požymius ir būti padarytas veikiant neteisėtai ir kaltai¹⁴.

42. Atsižvelgdamas į tai, kad Vokietijos vyriausybė pateikė prieštaravimą – ji remiasi *OWiG* 130 straipsniu siekdama užginčyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išaiškinimą, – šis teismas pateikė nuomonę, kurią jau nurodžiau pakartodamas jo atsakymą Teisingumo Teismui¹⁵. Trumpai tariant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad pagal šią nuostatą suteikiama teisinių gėrių apsauga yra labai ribota, palyginti su SESV 101 ir 102 straipsniuose nustatyta atsakomybės sistema.

43. Vis dėlto taisyklė dėl išankstinio fizinio asmens atsakomybės pripažinimo, kuria remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nebūtų taikoma, jeigu BDAR 83 straipsnio 4–6 dalyse būtų numatyta ir taip į nacionalinę teisę įtraukta SESV 101 ir 102 straipsniuose nustatyta „funkcinė įmonės sąvoka“.

a) SESV 101 ir 102 straipsniuose vartojamos sąvokos poveikis

44. BDAR 83 straipsnio 4–6 dalimis siekiama apskaičiuoti baudų už jose nurodytus BDAR pažeidimus dydį. Konkrečiai kalbant, šiose trijose dalyse numatyta, kad „įmonė“ gali būti subjektas, kuriam taikomos baudos.

45. Būtent tokiomis aplinkybėmis reikia suprasti BDAR 150 konstatuojamojoje dalyje pateiktą nuorodą į įmonės sąvoką, kaip ji apibrėžta SESV 101 ir 102 straipsniuose. Primenu, kad Teisingumo Teismas yra nurodęs, jog „Sąjungos konkurencijos teisė taikoma įmonių veiklai ir sąvoka „įmonė“ apima bet kurį ūkinę veiklą vykdančią subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdus“¹⁶.

46. Kadangi įmonėms, kurios yra duomenų valdytojos arba tvarkytojos, už BDAR pažeidimą taikomos baudos maksimalus dydis siekia tam tikrą „jos ankstesnių finansinių metų bendros metinės pasaulinės apyvartos“ procentinę dalį, nustatant šį dydį remiamasi ne oficialiu bendrovės teisiniu subjektiškumu, o „funkcijų vykdytojo principu“, kaip apibrėžta pirma.

¹⁴ Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą II pagrindo 1 punktą.

¹⁵ Žr. šios išvados 32 punktą.

¹⁶ 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* (C-516/15 P, EU:C:2017:314) 47 punktą.

47. Taip yra dėl to, kad pagal BDAR 83 straipsnio 1 dalį jo 4–6 dalyse numatytos administracinės baudos turi būti „veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos“. Šios trys savybės gali būti taikomos tik baudai, kurios dydis nustatomas pagal baudos adresato faktinį ar materialinį ekonominį pajėgumą. Dėl to siekiant apskaičiuoti baudą reikia remtis materialine arba ekonomine „įmonės“ sąvoka, o ne vartoti vien oficialią sąvoką.

48. Taigi Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas pripažįsta, kad siekiant nustatyti baudų už BDAR pažeidimus dydį taikoma faktinė arba materialinė „įmonės“ apibrėžtis, būdinga konkurencijos teisei¹⁷. Vis dėlto pabrėžiu, kad BDAR ši sąvoka minima vien tokiais tikslais.

49. Vadinasi, nagrinėjamoje byloje SESV 101 ir 102 straipsniuose nurodyta įmonės sąvoka gali būti svarbi siekiant nustatyti *Deutsche Wohnen* skirtos baudos dydį. Tai, ar šiai įmonei bus suteiktas subjekto, kuriam taikoma bauda, statusas (*rectius*, ji bus pripažinta padariusia pažeidimą), nepriklauso vien nuo tų dviejų SESV straipsnių taikymo.

50. Pirma pateiktos pastabos netrukdo tam, kad konkurencijos teisėje numatytai sankcijų sistemai (kurią išsamiai išaiškino Teisingumo Teismas) taikomi bendrieji principai pagal analogiją *mutatis mutandis* būtų taikomi juridinių asmenų atsakomybei už jų padarytus asmens duomenų apsaugos pažeidimus¹⁸.

b) Tiesioginis priskyrimas juridiniam asmeniui

51. Ar nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos administracinės baudos juridiniams asmenims taikomos su sąlyga, kad prieš tai buvo imtasi veikslių prieš fizinį asmenį, atitinka BDAR?

52. Pagal SESV 288 straipsnį BDAR dėl savo pobūdžio ne tik taikomas visuotinai, bet ir yra privalomas bei tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse. Šios savybės būtų iškreiptos, jeigu valstybės narės galėtų nukrypti nuo Sąjungos teisės aktų leidėjo BDAR įtvirtintų nuostatų galutinės formuluotės.

53. Tiesa, tam tikrose BDAR nuostatose būtent dėl šio reglamento unikalumo ir jo dalyko ypatumų valstybėms narėms suteikta tam tikra diskrecija palikti galioti arba priimti nacionalines taisykles, kuriomis būtų siekiama konkrečiau apibrėžti kai kurias iš tų nuostatų. Pavyzdžiui, suteikta diskrecija:

- dėl asmens duomenų tvarkymo siekiant laikytis teisinės prievolės, kad būtų atlikta užduotis, vykdoma dėl viešojo intereso arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas¹⁹,
- dėl specialių kategorijų asmens duomenų tvarkymo, nes BDAR valstybėms narėms neužkertamas kelias nustatyti konkrečių duomenų tvarkymo atvejų aplinkybes, be kita ko, tiksliau apibrėžiant sąlygas, kuriomis duomenų tvarkymas yra teisėtas²⁰.

¹⁷ Pavyzdžiui, 2014 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Areva ir kt. / Komisija* (C-247/11 P ir C-253/11 P, EU:C:2014:257) 123 punktas.

¹⁸ Kaip jau minėjau, siekiant skirti bausmas problemos dėl patronuojančiųjų ir patronuojamųjų įmonių santykių nepatenka į šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą taikymo sritį. Šiame prašyme taip pat nebuvo pateikta klausimų dėl pareigos įrodyti priskiriamas veikas.

¹⁹ BDAR 10 konstatuojamoji dalis.

²⁰ Ten pat.

54. Manau, kad ši teismo posėdyje aptarta valstybės diskrecija negali būti išplėsta taip, kad sumažėtų galimybės priskirti pažeidimą juridiniam asmeniui; kaip teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tai matyti iš *OWiG* 30 straipsnio.

55. Pagal panašios struktūros juridinių asmenų atsakomybės sistemą BDAR numatytos sankcijų sistemos būtų galima netaikyti pažeidimams, kurie remiantis šiuo reglamentu turi būti priskiriami juridiniam asmeniui, kaip duomenų valdytojui arba duomenų tvarkytojui. Taip būtų tuo atveju, jeigu fiziniai asmenys, kurie atstovauja juridiniam asmeniui, jam vadovauja arba jį valdo, nedalyvavo darant tokius pažeidimus.

56. Kadangi, kartoju, juridinis asmuo gali būti duomenų valdytojas ir, kaip toks valdytojas, gali būti padaręs jam priskirtinus BDAR pažeidimus, taikant *OWiG* 30 straipsnį galėtų būti nepagrįstai susilpninta arba sumažinta veikų, už kurias skiriamos sankcijos, apimtis, o tai neatitinka paties BDAR bendrosios nuostatos.

57. Juridinis asmuo, kurį galima laikyti asmens duomenų valdytoju arba tvarkytoju, turi patirti sankcijų pasekmes dėl BDAR pažeidimų, kuriuos padarė ne tik jo atstovai, vadovai ar valdytojai, bet ir fiziniai asmenys (darbuotojai plačiau prasme), veikiantys jo verslo srityje, prižiūrint tiems atstovams, vadovams ar valdytojams.

58. Šie fiziniai asmenys iš tikrųjų formuoja ir apibrėžia juridinio asmens valią, įgyvendindami ją individualiais ir konkrečiais veiksmais. Individualūs veiksmai, kaip šios valios išraiška *in concreto*, galiausiai priskiriami pačiam juridiniam asmeniui.

59. Galų gale fiziniai asmenys, patys nebūdami juridinio asmens atstovais, veikia kaip pavaldūs subjektams, kurie, atstovaudami juridiniam asmeniui, neprižiūrėjo ar nekontroliavo fizinių asmenų. Galų gale pažeidimas priskiriamas pačiam juridiniam asmeniui, nes darbuotojo, kuris veikia kaip jo valdymo organams pavaldus asmuo, padarytas pažeidimas rodo, kad kontrolės ir priežiūros sistema, už kurią šie organai yra tiesiogiai atsakingi, turi trūkumų.

60. Pirmesnės pastabos atitinka nacionalinės teisės aiškinimą, kurį pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Vis dėlto Vokietijos vyriausybė teigia, kad kartu taikant *OWiG* 9, 30 ir 130 straipsnius sukuriama sistema, pagal kurią už juridiniam asmeniui priskiriamus pažeidimus, padarytus fizinių asmenų, kurie nevykdo juridinio asmens valdymo ar atstovavimo funkcijų, gali būti taikomos baudos, nereikalaujant nustatyti fizinių asmenų tapatybės²¹.

61. Kaip jau minėjau, pareiga išaiškinti nacionalinės teisės nuostatas tenka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Vokietijos teismai turi nuspręsti, ar pagal Vokietijos vyriausybės nurodytą nacionalinę jurisprudenciją ir doktriną²² šios nuostatos leidžia aiškinti nacionalinę teisę taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisės reikalavimus.

62. Jeigu toks aiškinimas būtų *contra legem* ir dėl konkrečios nacionalinės sankcijų sistemos struktūros būtų neįmanoma visapusiškai taikyti šį klausimą reglamentuojančių BDAR taisyklių, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, siekdamas užtikrinti BDAR viršenybę, turėtų netaikyti Sąjungos teisės neatitinkančios nacionalinės teisės normos.

²¹ Vokietijos vyriausybės pastabų 25 punktą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nesutinka su šiuo argumentu ir, kaip nurodyta pirma, teigia, kad net kartu taikant *OWiG* 9 ir 30 straipsnius teisinių gėrių apsauga pagal nacionalinę teisę būtų labai ribota, palyginti su SESV 101 ir 102 straipsniuose nustatyta atsakomybės sistema.

²² Vokietijos vyriausybės pastabų 25 punktą, 16–18 išnašos.

B. Antrasis prejudicinis klausimas

63. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar pagal BDAR 83 straipsnio 4–6 dalis „turi būti nustatyta įmonės kaltė dėl darbuotojo padaryto pažeidimo <...>, ar, norint įmonei skirti baudą, iš principo pakanka jai priskirtino objektyvaus pareigų pažeidimo (*strict liability*)“²³.

64. Taip suformuluotas klausimas yra hipotetinis, todėl nepriimtinas dėl dviejų priežasčių.

65. Pirma, remiantis nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, *Deutsche Wohnen* bauda skirta už tyčinį (sąmoningą) elgesį, o ne už vien „objektyvų“ BDAR „pažeidimą“. Iš pirmo pateikto faktinių aplinkybių aprašymo matyti, kad įmonė sąmoningai ir tyčia nevykdė duomenų apsaugos institucijos reikalavimo ir toliau tvarkė cenzūruotus duomenis. Tokiam vertinimui neturi reikšmės tai, kad ji nurodė tam tikrus techninius ir teisinius sunkumus, susijusius su duomenų tvarkymo sistemų pakeitimu.

66. Antra, Teisingumo Teismo paprašytas patikslinti savo klausimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad pirmosios instancijos teismo nesaisto sprendime skirti baudą padarytos išvados ir kad ateityje jis gali nuspręsti dėl skundo, kuriuo užginčyta bauda, pagrindų. Jeigu šis teismas įsitikins, kad pažeidimas buvo padarytas, reikės nustatyti, kokio pobūdžio jis buvo, o tai priklausys nuo atsakymo į antrąjį prejudicinį klausimą.

67. Remiantis šiuo paaiškinimu vėlgi matyti, kad antrasis prejudicinis klausimas yra hipotetinis: sprendimas dėl veikos kvalifikavimo yra būtinas ne ginčui išspręsti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme, o tam, kad būtų grąžinus pirmosios instancijos teismui šis teismas prireikus ateityje priimtų sprendimą.

68. Bet kuriuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų nagrinėti klausimą iš esmės, manau, kad atsakymas į jį nepriklauso nuo BDAR 83 straipsnio 4–6 dalių, kurios skirtos administracinių baudų dydžiui nustatyti, išaiškinimo.

69. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išskiria tai, kad: a) pažeidimą padarė juridinio asmens darbuotojas; ir b) tas pažeidimas padarytas esant juridinio asmens tyčiai ar aplaidumui.

70. Manau, kad, kaip jau minėta pirmojo klausimo atveju, „darbuotojo padarytas pažeidimas“ iš tiesų yra juridinio asmens, kuriam darbuotojas buvo pavaldus, padarytas pažeidimas.

71. Taigi teisingai suformuluotas klausimas yra toks: ar galima juridiniam asmeniui skirti baudą už objektyvų pareigų, tenkančių jam, kaip duomenų valdytojui ar tvarkytojui, pažeidimą (be kaltės)?

72. Siekiant atsakyti į šį klausimą galbūt naudinga remtis Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) jurisprudencija, susijusia su bausmių teisėtumo principu, kuris garantuojamas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK) 7 straipsnyje.

²³ Terminas *strict liability*, vartojamas įprastuose Teisingumo Teismo sprendimų vertimuose į anglų kalbą, atitinka sąvokas *responsabilidad objetiva* (ispanų kalba), *responsabilité objective* (prancūzų kalba), *responsabilità oggettiva* (italų kalba), *responsabilidade objetiva* (portugalų kalba), *objektiven Verantwortlichkeit* (vokiečių kalba) ir *objectieve aansprakelijkheid* (nyderlandų kalba).

73. Nors EŽTK nėra teisinis dokumentas, oficialiai įtrauktas į Sąjungos teisės sistemą, nes Sąjunga prie jos neprisijungė, šioje konvencijoje pripažintos pagrindinės teisės yra Sąjungos teisės dalis kaip bendrieji principai (ESS 6 straipsnio 3 dalis).

74. Teisingumo Teismas nurodė, kad „Chartijos 52 straipsnio 3 dalimi, kurioje Chartijoje įtvirtintoms teisėms, atitinkančioms EŽTK užtikrinamas teisės, suteikiama ta pati prasmė ir apimtis, kaip suteikta minėtos konvencijos, siekiama užtikrinti būtiną darną tarp atitinkamų teisių, nedarant neigiamos įtakos Sąjungos teisės ir Teisingumo Teismo autonomijai“²⁴.

75. EŽTT jurisprudencijoje dėl EŽTK 7 straipsnio aiškinimo yra tarpusavyje nevysiškai suderinamų niuansų:

- pirma, nors šiame straipsnyje aiškiai neminimas pažeidimo materialinio požymio ir asmens, laikomo pažeidimo vykdytoju, subjektyvus ryšys, remiantis sankcijos logika ir pačia kaltės samprata galima aiškinti, kad norint skirti sankciją taikoma sąlyga – turi būti subjektyvus ryšys (suvokimas ir ketinimas), leidžiantis įvertinti atsakomybės aspektą tikrojo pažeidimo vykdytojo veiksmuose²⁵,
- antra, kaip per teismo posėdį pažymėjo Norvegijos vyriausybė, EŽTT neprieštarauja patraukimui atsakomybėn už objektyvius veiksmus. Savo 1988 m. spalio 7 d. Sprendime *Salabiaku prieš Prancūziją*²⁶ jis nurodė, kad tam neprieštarauja tik „iš principo ir tam tikromis sąlygomis“, nes, nors pagal EŽTK ir nedraudžiamos prezumpcijos, „susitariančiosios valstybės baudžiamosiose bylose privalo laikytis tam tikrų ribų“²⁷.

76. Iš tiesų kyla didelių aiškinimo sunkumų dėl dogmatinių baudžiamosios teisės kategorijų (*nulla poena sine culpa*) perkėlimo į administracinę teisę, kiek tai susiję su sankcijų skyrimu. *Kaltės sąvoka* (kai kaltės forma yra aplaidumas) gali apimti atvejus, kuriais paprasčiausiai nesilaikyta teisės akto nuostatos, kai pažeidėjas privalėjo žinoti, kokio elgesio iš jo reikalaujama.

77. Šiuo požiūriu įvairios *kaltės* formos, įskaitant mažesnio laipsnio kaltę, taip pat skirtingi kaltės priskyrimo pagrindai (pavyzdžiui, *culpa in vigilando* arba *in eligendo*) gali būti siejami su elgesiu, kurį tam tikras teismas, vertindamas kitu aspektu, laikytų atsakomybės be kaltės atvejais. Taigi administracinės atsakomybės srityje ribos tarp vienos ir kitos kategorijos nėra tokios aiškios, kaip atrodo iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą.

78. Tiesa, kalbant apie Sąjungos teisę, Teisingumo Teismas tam tikrais atvejais yra pritaręs sistemai, kurią jis laiko atsakomybės be kaltės sistema sankcijų skyrimo srityje. Pavyzdžiui, jis jai pritarė 2017 m. kovo 22 d. Sprendime *Euro-Team ir Spirál-Gép* ir pažymėjo:

- „<...> kalbant apie atsakomybės be kaltės atitiktį proporcingumo principui, reikia konstatuoti, jog Teisingumo Teismas jau kelis kartus nusprendė, kad tokia sistema, kuria numatomos sankcijos už Sąjungos teisės pažeidimą, pati savaime nėra su ja nesuderinama“,

²⁴ Pavyzdžiui, 2021 m. vasario 2 d. Sprendimo *Consob* (C-481/19, EU:C:2021:84) 36 punktas.

²⁵ 2009 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimo *Sud Fondi ir kiti prieš Italiją* (CE:ECHR:2009:0120JUD007590901) 116 punktas.

²⁶ CE:ECHR:1988:1007JUD001051983.

²⁷ 1988 m. spalio 7 d. EŽTT sprendimo *Salabiaku prieš Prancūziją* 27 ir 28 punktai.

- „atsakomybės be kaltės sistemos nustatymas nėra neproporcingas siekiamiems tikslams, jeigu šia sistema siekiama skatinti numatytus asmenis laikytis reglamento nuostatų ir kai siekiama bendrojo intereso tikslų, kuriais galima pateisinti tokios sistemos nustatymą.“²⁸

79. Vis dėlto ši jurisprudencija buvo suformuota ne duomenų apsaugos, o kitose srityse ir yra susijusi su pareigų imtis veiksmų pažeidimu, visų pirma formaliu: buvo nagrinėjamos baudos už važiavimą greitkeliu nesumokėjus rinkliavos²⁹ arba baudos už taisyklių, susijusių su tachografo registracijos lapo naudojimu sunkiojoje transporto priemonėje, nesilaikymą³⁰.

80. BDAR nustatytų pareigų, įskaitant pareigas, susijusias su duomenų tvarkymu (BDAR 5 straipsnis) ir jo teisėtumu (BDAR 6 straipsnis), atveju vertinant, ar tų pareigų buvo laikomasi, atliekamas sudėtingas vertinimo ir tyrimo procesas, kuris neapsiriboja vien formalaus pažeidimo konstatavimu.

81. Bet kuriuo atveju laikausi nuomonės, kad BDAR 83 straipsnis patvirtina, jog atsakomybės be kaltės (griežtos atsakomybės) sistema netaikoma sankcijų skyrimo srityje, t. y. siekiant skirti sankciją veika turi būti padaryta tyčia arba dėl aplaidumo. Manau, kad tai matyti iš kelių šio straipsnio dalių:

- pagal 1 dalį turi būti užtikrinta, kad baudos už pažeidimus būtų „proporcingos“. Bausmės proporcingumo principas garantuojamas Chartijos 49 straipsnyje ir netiesiogiai – pirma minėtoje EŽTT jurisprudencijoje,
- 2 dalies b punkte aiškiai nurodyta, kad tai, ar „pažeidimas padarytas tyčia, ar dėl aplaidumo“, yra lemiamas veiksnys skiriant administracinę baudą ir nustatant jos dydį³¹. Remiantis kitais tos pačios dalies a–k punktuose išvardytais veiksniais galima konkrečiai nustatyti svarbias kiekvienos bylos aplinkybes; kai kurios iš jų susijusios su subjektyviaisiais požymiais³², tačiau vien pažeidimo objektyvumas nėra vienas iš veiksnių,
- 3 dalyje nustatyta, kad jeigu duomenų valdytojas ar duomenų tvarkytojas vienu metu „tyčia ar dėl aplaidumo“ pažeidžia kelias BDAR nuostatas (pažeidimų sutaptis), baudos suma nėra didesnė nei ta, kuri nustatyta už sunkiausią pažeidimą. Taigi daroma prielaida, kad siekiant skirti baudą vien objektyvūs pažeidimai yra nesvarbūs, jeigu jie nepadaryti kartu su tyčiais ar aplaidžiais pažeidimais.

82. Mano pateiktas argumentas gali būti netinkamas, jeigu, kaip teigia kai kurios į bylą įstojusios vyriausybės, BDAR šiuo klausimu nėra *aiškių* nuostatų, todėl valstybėms narėms suteikiama galimybė pasirinkti kalte (tyčia ar aplaidumu) grindžiamą atsakomybės sistemą arba sistemą, kuri taip pat apima atsakomybę be kaltės.

²⁸ 2017 m. kovo 22 d. Sprendimo *Euro-Team ir Spirál-Gép* (C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229) 53 ir 54 punktai, kuriuose atitinkamai nurodyti 2012 m. vasario 9 d. Sprendimo *Urbán* (C-210/10, EU:C:2012:64) 47 ir 48 punktai.

²⁹ 2017 m. kovo 22 d. Sprendimas *Euro-Team ir Spirál-Gép* (C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229).

³⁰ 2012 m. vasario 9 d. Sprendimas *Urbán* (C-210/10, EU:C:2012:64).

³¹ Vis dėlto žr. šios išvados 82 ir 83 punktus.

³² Pavyzdžiui, a punkte nurodytas duomenų tvarkymo tikslas. C punkte minimi veiksmai, kurių imtasi žalai sumažinti. D punkte numatytas atsakomybės dydis, atsižvelgiant į įgyvendintas priemones. F punkte nurodytas bendradarbiavimo su priežiūros institucija laipsnis.

83. Pripažįstu, kad šių vyriausybės pozicija turi tam tikrą argumentuotą pagrindą: kadangi BDAR 83 straipsnio 2 dalyje tyčia ar aplaidumas nurodyti kaip baudos dydžio nustatymo kriterijai, o ne kaip neišvengiami (esminiai) paties pažeidimo požymiai, pagal šią nuostatą esminius pažeidimo požymius valstybės narės gali nustatyti savo nuožiūra.

84. Vis dėlto, kaip ir Komisija, manau, kad norint teisingai aiškinti BDAR įtvirtintą sankcijų sistemą, kurios tiesioginis taikymas neginčijamas, reikia bendro ir nuoseklaus sprendimo³³ visoms valstybėms narėms; kiekviena valstybė narė neturi pati nuspręsti, ar pažeidimai, už kuriuos skiriama bauda, turėtų apimti ir tuos, kurie nėra padaryti tyčia ar dėl aplaidumo.

85. Manau, kad BDAR konstatuojamosios dalys, kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė savo prašyme ir kuriose pakartota, jog už pažeidimus turi būti baudžiama skiriant lygiavertes sankcijas, patvirtina, kad reikalingas bendras sprendimas (ir negalima įgyvendinti atskiro kiekvienos valstybės sprendimo)³⁴. Lygiavertiškumo nebūtų, jeigu kiekviena valstybė narė pažeidimu galėtų laikyti nevienodo pobūdžio veikas, įskaitant vien objektyvius pažeidimus, neturinčius jokių tyčios ar aplaidumo požymių.

V. Išvada

86. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui pateikti *Kammergericht Berlin* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) tokį atsakymą:

2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 58 straipsnio 2 dalies i punktas, siejamas su to paties reglamento 4 straipsnio 7 punktu ir 83 straipsniu,

turi būti aiškinamas taip, kad

administracinės baudos skyrimas juridiniam asmeniui, kuris yra asmens duomenų valdytojas, nepriklauso nuo to, ar prieš tai buvo nustatytas vieno ar daugiau fizinių asmenų, dirbančių tam juridiniam asmeniui, padarytas pažeidimas.

Siekiant skirti pagal Reglamentą 2016/679 taikomas administracines baudas veika, sudaranti pažeidimą, už kurį skiriama bauda, turi būti padaryta tyčia arba dėl aplaidumo.

³³ BDAR 150 konstatuojamojoje dalyje minimas *nuoseklus* valstybių narių *administracinių baudų taikymas*. Vis dėlto valstybėms narėms leidžiama nustatyti, „[a]r administracinės baudos turėtų būti skiriamos valdžios institucijoms ir kokių mastu“. Tai nepažeidžia Danijai ir Estijai skirtų konkrečių nuostatų, nurodytų 151 konstatuojamojoje dalyje, ir 152 konstatuojamojoje dalyje pateiktų prielaidų.

³⁴ BDAR 10 konstatuojamojoje dalyje raginama užtikrinti „*nuosekl[ų] ir vienod[ą]*“ taisyklių, kuriomis reglamentuojama fizinių asmenų pagrindinių teisių ir laisvių apsauga tvarkant asmens duomenis, taikym[ą]“ (kursyvu išskirta mano). 11 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad už pažeidimus turi būti skiriamos *lygiavertės sankcijos*; ši formuluoė pakartota 13 konstatuojamojoje dalyje.